

ВОДИЧ КРОЗ

Индекс благостања младих

Водич кроз Индекс благостања младих

Прво издање

Припремили:

Жељко Митковски
Снежана Клашња
Иван Миловановић

Београд, децембар 2024.

Израду ове публикације омогућила је Влада Швајцарске у оквиру програма „ПРО - Локално управљање за људе и природу“, који заједнички спроводе агенције Уједињених нација у Србији -УНОПС, УНИЦЕФ, УНФПА и УНЕП, у сарадњи са Владом Републике Србије. Фондација Ана и Владе Дивац је искључиво одговорна за садржај, који не представља нужно званични став Владе Швајцарске, Владе Републике Србије или УН агенција.

Захвалност

У циљу унапређивања спровођења, праћења спровођења, вредновања учинака и извештавања о постигнутим резултатима примене Стратегије за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године, Министарство туризма и омладине је у сарадњи са Популационим фондом Уједињених нација и Фондацијом Ана и Владе Дивац започело израду композитног Индекса благостања младих, драгоценог мерног инструмента/алата којим ће се детаљно на годишњем нивоу пратити напредак у реализацији циљева и мера Стратегије за младе и других битних индикатора положаја младих на националном и локалном нивоу, као и Циљева одрживог развоја који су од кључног значаја за младе.

Припремне активности за увођење Индекса покренуте су још 2021. године, током рада Министарства омладине и спорта (МОС), као део припрема за нову Стратегију за младе, како би се обезбедио алат за мерење њеног спровођења. Од октобра 2022. године, након формирања Министарства туризма и омладине, израда Индекса благостања младих наставља се уз подршку УНФПА и у сарадњи са Фондацијом Ана и Владе Дивац, са циљем систематског праћења напретка на годишњем нивоу.

Како би Индекс могао свеобухватно да прати имплементацију Стратегије, у саму израду су укључени представници релевантних органа, институција, омладинских удружења и савеза кроз посебну Радну групу коју је формирало Министарство. Захваљујући напорима и идејама свих актера, развијен је Индекс благостања младих и Водич кроз Индекс благостања младих, и представљени су широј јавности децембра 2024. године. Овакви индекси су савремен начин свеобухватног годишњег праћења напретка у реализацији докумената јавних политика, а слични индекси се користе у све већем броју земаља у свету.

Надамо се да ће Индекс благостања младих и Водич послужити свим заинтересованим странама, а посебно креаторима политика, за бољи увид у положај и потребе младих и одређивање приоритетних области деловања у раду са младима и за младе у Србији.

Захваљујемо свима који су дали свој допринос и помогли у развоју Индекса благостања младих, а посебно се захваљујемо министру туризма и омладине, Хусеину Мемичу, помоћници министра туризма и омладине, Ивани Антонијевић, саветнику министра туризма и омладине, Емиру Бихорцу и колегиницама и колегама из Сектора за омладину, Александру Радовановићу, Ведрани Перовић, Марији Ивковић Тркуљи, Милицы Ковачевић и Емилији Радоњић, као и истраживачици Ксенији Човић и сарадницама Александри Ђуровић и Драгани Радовановић.

Захваљујемо се на доприносу у развоју и изради члановима и чланицама Радне групе за израду сложеног Индекса благостања младих и њиховим заменицима и заменицама, као и предствницима јединица локалних самоуправа и канцеларија за младе који су учествовали у развоју Индекса благостања младих.

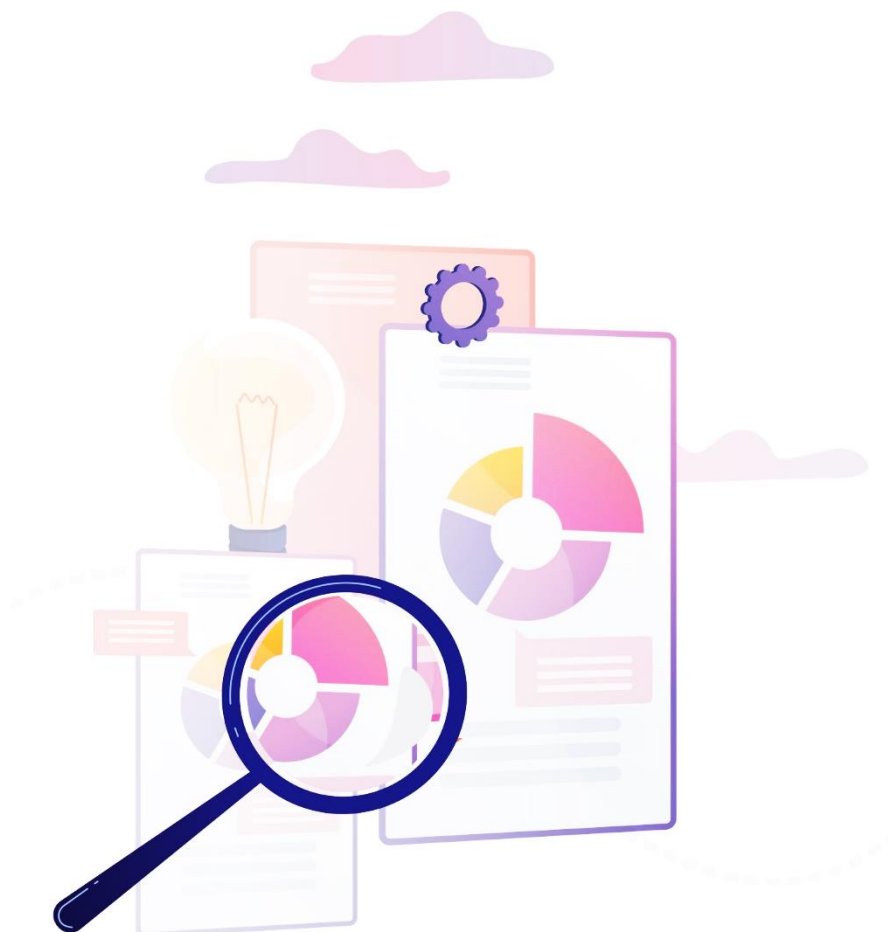
Посебно се захваљујемо Влади Швајцарске која је кроз програм „ПРО - Локално управљање за људе и природу“ препознала значај оваквог индекса и подржала нас у развоју Индекса благостања младих.

Ваш допринос је био непроцењив у стварању овог Индекса, и искрено вам захваљујемо на уложеном труду и ангажовању.

Хвала вам што заједно унапређујемо квалитет живота младих у Србији, будући да су млади основни људски капитал, ресурс и покретачка снага.

Коруководиоци Радне групе за израду сложеног Индекса благостања младих,

Снежана Клашња (Министарство туризма и омладине), Иван Миловановић (Популациони фонд Уједињених нација УНФПА) и Жељко Митковски (Фондација Ана и Владе Дивац)

Садржај

Листа израза.....	5
Предговор.....	6
Сажетак	7
1. Увод	8
1.1. О Водичу кроз Индекс благостања младих.....	8
1.2. О Индексу благостања младих	9
2. Извори података.....	12
3. Употреба Индекса благостања младих.....	13
4. Механизми за праћење напретка у реализацији Стратегије за младе	14
4.1. Индекс благостања младих у служби националних политика.....	16
4.2. Значај Индекса благостања младих за Министарство туризма и омладине.....	18
4.3. Улога јединица локалне самоуправе у спровођењу омладинске политике и значај Индекса благостања младих на локалном нивоу	19
4.4. Локалне самоуправе укључене у праћење Индекса благостања младих	20
5. Методологија и стандардни описи индикатора	21
5.1. Дефиниција улазних показатеља	21
5.2. Методологија обрачуна скорa Индекса благостања младих.....	24
5.3. Преглед стандардних описа улазних показатеља	25
6. О развоју Индекса благостања младих.....	26
Закључак.....	28
Чланови Радне групе и сарадници на развоју Индекса благостања младих	29
Анекси	32

Листа израза

Улазни индикатори или улазни показатељи (у документу имају исто значење) – појединачни индикатори који чине основу за обрачун вредности Индекса благостања младих.

Вредност улазног индикатора или улазног показатеља – забележена вредност у датој години у апсолутном износу у одређеној јединици мере. Ове вредности нису упоредиве између индикатора, већ искључиво између вредности по годинама и упоредиве су са циљаном вредношћу датог индикатора.

Нормализација вредности улазних индикатора – Нормализација вредности улазних индикатора је процес у којем се подаци различитих индикатора, са различитим јединицама мере или различитим распонима вредности трансформишу на заједничку упоредиву скалу од 0 до 1.

Нормализована вредност улазних индикатора или скор индикатора – вредност између 0 и 1 добијена процесом нормализације.

Стубови Индекса благостања младих – групе индикатора које су везане или за општи или за један од 5 посебних циљева Стратегије за младе у Републици Србији за период 2023-2030. године. Индикатори у оквиру једног стуба доприносе резултату скорa стуба, а скор стуба доприноси резултату скорa Индекса благостања младих. Стубови носе редне бројеве, тако да је први стуб везан за општи циљ Стратегије за младе, други је везан за први посебан циљ итд.

Скор стуба – збир вредности скорова индикатора у том стубу.

Анекс Индекса благостања младих – додатни индикатори који пружају корисне информације, али нису укључени у обрачун и скор Индекса.

Композитни индекс - јединствена вредност (скор) која обједињује различите показатеље како би се добила свеобухватна слика о стању младих.

Статистичка значајност – поузданост резултата који указује на то да су подаци репрезентативни и релевантни за доношење закључака.

Партиципација младих – Активно учешће младих у друштвеним процесима и доношењу одлука.

Омладина или млади – лица од навршених 15 година до навршених 30 година живота према одредбама Закона о младима.

Субјекти омладинске политике – Република Србија, аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе као носиоци омладинске политике, установе, удружења која спроводе омладинске активности и други субјекти који учествују у спровођењу омладинске политике.

ЈЛС – Јединица локалне самоуправа

МТО – Министарство туризма и омладине

Индикатор – показатељ

Предговор

Прикупљање података о младима из различитих извора представља кључан корак у процесу развоја и примене сложених аналитичких алата, као што је Индекс благостања младих. Овај водич има за циљ да детаљно представи Индекс благостања младих – свеобухватан алат који омогућава праћење напретка у имплементацији Стратегије за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године. Такође, водич пружа смернице за подршку Министарству туризма и омладине, као и другим релевантним институцијама и организацијама, како би деловале информисано и координирано у складу са циљевима Стратегије за младе.

Стратегијом за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године, усвојеном 26. јануара 2023. године, дефинисани су општи и посебни циљеви, мере и показатељи ефеката. Овај стратешки оквир тежи обезбеђивању услова за развој потенцијала младих и њихово активно учешће у друштву, што доприноси како њиховом личном развоју, тако и развоју заједнице. Увођењем Индекса благостања младих, Министарство туризма и омладине, заједно са партнерима, добило је алат за праћење успешности спровођења Стратегије. Индекс омогућава детаљан увид у положај младих на годишњем нивоу и усмерава доношење информисаних и ефикасних политика.

Првим трогодишњим Акционим планом за спровођење Стратегије за младе у Републици Србији 2023-2030. године¹, усвојеним 6. јула 2023. године, дефинисане су активности, одговорне институције, рокови и средства у износу од скоро 90,9 милиона евра. Индекс благостања младих, као кључни алат предвиђен Стратегијом, омогућава праћење постигнутих резултата у областима као што су образовање, запошљавање, здравље и партипација. Кроз интеграцију података из различитих извора – Републичког завода за статистику, локалних самоуправа и невладиних организација – Индекс пружа тачну и ажурирану слику о потребама и изазовима младих.

Развој Индекса благостања младих резултат је сарадње Министарства туризма и омладине, Популационог фонда Уједињених нација (УНФПА) и Фондације Ана и Владе Дивац. Улога партнера била је кључна за обезбеђивање релевантних података, валидацију индикатора и усклађивање са међународним стандардима. Сарадња са локалним самоуправама, истраживачким институтима и невладиним сектором додатно доприноси свеобухватности Индекса и његовој прилагодљивости различитим потребама.

Индекс благостања младих омогућава уважавање разноликости између урбаних и руралних средина, као и међу регионима у Србији. Овакав приступ подстиче равномернији развој и омогућава доношење циљаних мера прилагођених специфичним потребама младих из различитих заједница.

Прикупљање података и развој Индекса благостања младих омогућавају праћење напретка у остваривању циљева Стратегије и повезивање са међународним оквирима, попут Циљева одрживог развоја Уједињених нација (ЦОР). Квалитетни подаци олакшавају мерење резултата и идентификацију области које захтевају додатна

---

¹ Акциони план за период од 2023. до 2025. године за спровођење Стратегије за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године („Службени гласник РС”, број 11/23)

улагања и активности, чиме се доприноси кредибилитету и транспарентности целог процеса.

Овај водич наглашава важност свеобухватног приступа прикупљању и анализи података о младима, не само као техничког задатка, већ и као стратешког процеса који унапређује политике и прописе за младе. Имплементација овог приступа кључна је за успех Стратегије за младе 2023–2030, као и за дугорочни развој омладинске политике и демографску отпорност Србије.

Сажетак

Водич кроз Индекс благостања младих представља свеобухватан документ који објашњава развој, сврху и методологију овог алата, осмишљеног за праћење напретка у остваривању циљева Стратегије за младе у Републици Србији за период 2023–2030². Индекс уједно и пружа свеобухватан увид у положај младих у областима као што су омладински рад, простори за младе, активизам и волонтеризам, образовање, запошљавање, економско и социјално осамостаљивање, безбедност, култура, информисаност, здравље, заштита животне средине и социјална инклузија.

Овај алат омогућава доносиоцима одлука, институцијама и организацијама да на основу прикупљених података ефикасно планирају и спроводе политике и програме који су усмерени на унапређење квалитета живота младих. Такође, Индекс служи као механизам за праћење напретка реализације Стратегије, идентификујући области које захтевају додатне ресурсе и пажњу.

Структура Индекса темељи се на шест стубова који одговарају општем и посебним циљевима Стратегије за младе. Стубови обухватају унапређење квалитета живота младих, стандардизацију омладинског рада, развој просторних капацитета и услуга за спровођење омладинске политике, повећање учешћа младих у друштву, омогућавање равноправних могућности за развој њихових потенцијала и компетенција, као и стварање услова за здраво и безбедно окружење. Сваки стуб има јасно дефинисане индикаторе који се прате и оцењују на годишњем нивоу, чиме се омогућава континуирано свеобухватно праћење напретка.

Методологија Индекса ослања се на комбинацију статистичких података, административних извора и истраживања ставова младих. Индикатори су нормализовани и пондерисани како би се добио јединствени скор, док Анекс Индекса пружа додатне информације кроз индикаторе који не улазе у укупни скор, али осветљавају специфичне аспекте положаја младих. Овај приступ омогућава детаљну анализу стања младих у Србији и препознаје области које захтевају додатне напоре.

Индекс благостања младих има широку употребу. Намера је да Министарство туризма и омладине Индекс благостања младих користи за праћење спровођења Стратегије за младе у Републици Србији, планирање активности и алокацију ресурса, док другим министарствима и институцијама може користити за усклађивање међусекторских политика. Локалним самоуправама, Индекс пружа информације потребне за доношење одлука и креирање локалних стратегија, док организације цивилног

---

² Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године ("Службени гласник РС", број 9/2023).

друштва и међународни развојни партнери користе податке за идентификацију приоритетних области за улагања и пројекте. Индекс такође доприноси транспарентности и одговорности, пружајући мерљиву слику напретка према циљевима Стратегије.

Предности Индекса огледају се у његовој способности да на једноставан начин прикаже напредак, идентификује приоритетне области и унапреди међусекторску сарадњу. Његова флексибилност омогућава прилагођавање будућим потребама, док редовно праћење и објављивање резултата доприноси већој транспарентности и координацији међу субјектима омладинске политике. На крају, Водич кроз Индекс благостања младих истиче се као кључни алат за праћење унапређења квалитета живота младих у Србији и успешно спровођење Стратегије за младе 2023–2030.

1. Увод

1.1. О Водичу кроз Индекс благостања младих

Након што је у предговору представљен значај Индекса благостања младих, у овом делу водича детаљније се објашњава његова сврха, структура и употреба. Циљ овог водича је да читатоце информисе о развоју Индекса благостања младих, као и о његовом мерењу, разумевању и интерпретацији у контексту Стратегије за младе у Републици Србији за период 2023-2030. Индекс благостања младих представља важан алат за процену различитих аспеката живота младих људи, укључујући образовање, запошљавање, здравље и друштвену партиципацију и пратећи развој простора и услуга за младе. Водич пружа увид у то како се подаци прикупљају и анализирају, омогућавајући корисницима да разумеју кључне показатеље који утичу на положај и квалитет живота младих у Републици Србији. Такође, водич објашњава корисност Индекса благостања младих за све заинтересоване стране, укључујући доносиоце одлука, организације које раде с младима и саме младе, као и начине на које се Индекс може користити за унапређење политика и програма који се односе на младост.

Политике засноване на подацима представљају кључну основу за стварање подстицајног окружења за младе. Развијање компетенција локалних самоуправа (ЈЛС) и других релевантних органа за креирање и праћење реализације политика за младе има централну улогу у овом процесу. Коришћење партиципативног приступа у изради политика не само да доприноси њиховој квалитетнијој примени већ истовремено подразумева одговорност носилаца процеса у обезбеђивању транспарентности и инклузивности.

Овај водич је осмишљен као практичан ресурс који ће помоћи у ефективној примени Индекса благостања младих и бољем разумевању његових резултата који треба да подстакну унапређење политика и квалитета живота младих.

1.2. О Индексу благостања младих

Индекс благостања младих је композитни индекс који се мери на годишњем нивоу а који ће помоћи у свеобухватном праћењу напретка у реализацији Стратегије за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године на националном и локалном нивоу. Овакви индекси су модеран начин свеобухватног годишњег праћења напретка реализације Стратегије, а слични индекси се користе у све већем броју земаља.

Министарство омладине и спорта је у сарадњи са Популационим фондом Уједињених нација (УНФПА) 2021. године предузело активности на увођењу Индекса благостања младих у Србији, а од октобра 2022. године, након формирања Министарства туризма и омладине, израду Индекса благостања наставља ново министарство – Министарство туризма и омладине, у сарадњи са и уз подршку Популационог фонда Уједињених нација (УНФПА) и Фондације Ана и Владе Дивац.

Индекс је развијан по узору на сличне индексе, попут Индекса партиципације младих (Youth Participation Index), који Фондација Ана и Владе Дивац, са партнерима из региона Западног Балкана, мери од 2016. године, или сличних индекса чије је развоје подржавао Популациони фонд Уједињених нација у Молдавији, Украјини, Киргистану и Грузији, као и Индекс развоја младих³, Индекс напретка младих⁴ и Глобални индекс благостања младих⁵.

Специфичност Индекса благостања младих је у томе што је он развијен у потпуности у складу са Стратегијом за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године, како би пратио напредак у остваривање циљева Стратегије на националном и локалном нивоу. Из тог разлога, намера Индекса није да се оствари упоредивост са другим постојећим индексима, већ да се доносиоцима одлука, субјектима омладинске политике и свим заинтересованим странама на једноставан, али свеобухватан, начин прикаже напредак у реализацији појединачних циљева стратегије и укаже на области у које је потребно уложити додатне напоре.

Индекс благостања младих називамо сложеним или композитним будући да обједињује вредности великог броја показатеља односно тзв. улазних индикатора.

Приказ 1 – Циљеви одрживог развоја

³ <https://thecommonwealth.org/innovation/youth-development-index>

⁴ <https://youthprogressindex.org/>

⁵ <https://iyfglobal.org/library/2017-global-youth-wellbeing-index>

Индекс благостања младих се састоји од индикатора који улазе у скор Индекса благостања младих, са тежњом да се они прате на исти начин све до 2031. године (закључно са подацима за 2030. годину) и Анекса Индекса благостања младих, који чине индикатори које Индекс може пратити током само неких година имплементације стратегије, а који су важни за положај младих. Примера ради то су подаци за које се зна да њихово праћење није могуће на конзистентан начин до 2030. године или постоје потешкоће са обезбеђивањем статистичке значајности података током година или по регионима. Додатно, Анекс може обухватати индикаторе који се могу накнадно појавити и бити од значаја за младе, попут примене вештачке интелигенције у образовању у Републици Србији и сл.

Сви улазни показатељи повезани су са Циљевима одрживог развоја, пре свега са циљевима 1, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 16 и 17.

Начин добијања укупног скорa Индекса благостања младих:

Индекс благостања младих може имати скор од 0 до 100, при чему виши скор индекса значи квалитетнији ниво живота младих у Републици Србији на националном и локалном нивоу и виши степен реализације Стратегије за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године.

Приказ 2 – Схема добијања укупног скорa Индекса благостања младих

Скор Индекса благостања младих се мери у последњем кварталу године за претходну годину и агрегира улазне индикаторе подељене у 6 стубова, од којих први стуб прати реализацију општег циља Стратегије, док наредних 5 стубова прати реализацију 5 посебних циљева Стратегије.

Узимајући у обзир да је први стуб везан за општи циљ стратегија, а стубови 2-6 везани за посебне циљеве, стуб број један носи највећи број максималних бодова – 25, док стубови од другог до шестог носе максималних 15 бодова.

Подаци за улазне индикаторе се прикупљају од Републичког завода за статистику, других ресорних министарстава, Агенције за привредне регистре, Националне службе за запошљавање, јединица локалне самоуправе, других релевантних организација (нпр. НАПОР-а), као и кроз годишње истраживање положаја и потреба младих Министарства туризма и омладине.

Улазни индикатори се мере у односу на циљане вредности дефинисане у Стратегији, за оне који су дефинисани Стратегијом, или циљане вредности које је дефинисала Радна група или истраживачи за индикаторе који су додати, али који су и даље везани за конкретан посебан или општи циљ Стратегије. Како се улазни индикатори мере у различитим јединицама мере, процесом нормализације су сведени на распон од 0 до 1. Сума вредности нормализованих улазних индикатора, појединачно пондерисаних одговарајућим тежинама, прерачунава се у проценат остварења стуба који се множи са максималним бројем бодова који стуб носи.

Појединачни улазни индикатори су повезани и са Циљевима одрживог развоја.

Збир бодова по свих 6 стубова чини резултат/скор Индекса благостања младих за дату годину.

Стуб Индекса благостања младих	Циљ Стратегије за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године	Максималан скор по стубу
Стуб 1	Општи циљ - Унапређен квалитет живота младих	25
Стуб 2	Посебан циљ 1. Омладински рад је стандардизован у систему неформалног образовања и континуирано се спроводи	15
Стуб 3	Посебан циљ 2. Просторни капацитети и услуге за спровођење омладинске политике су унапређени и функционални у свим ЈЛС	15
Стуб 4	Посебан циљ 3. Млади су активни учесници друштва на свим нивоима	15
Стуб 5	Посебан циљ 4. Млади имају равноправне могућности и подстицаје да развијају своје потенцијале и компетенције, које доводе до социјалног и економског осамостаљивања.	15
Стуб 6	Посебан циљ 5. Створени услови за здраво и безбедно окружење и социјално благостање младих	15
	Укупан максимални скор Индекса благостања младих	100

Приказ 3 – Преглед стубова, циљева и максималних скорова

Поред улазних индикатора који улазе у обрачун скорова стубова и Индекса, током развоја Индекса благостања младих, појавила се потреба за праћењем значајних елемената, а који нису погодни за годишње праћење или је значајност података ниска. Из тог разлога, Радна група је предвидела да Индекса благостања има Анекс.

Анекс представља листу индикатора од значаја за праћење спровођења Стратегије и квалитета живота младих, који се прате годишње, када год је то могуће, али не улазе у обрачун стубова, односно у коначни обрачун скорa Индекса.

У питању су индикатори за које се очекује да неће бити увек доступни у период мерења (2024-2031. за период 2023-2030.), или подаци који тренутно нису доступни, а на чијем би се прикупљању додатно радило. Такође, укључени су индикатори за које подаци нису (или нису увек) статистички значајни због регионалне сегментације малог узорка. Такође, Анекс омогућава додавање индикатора која се прате кроз Индекс, а не улазе у скор и не мењају методологију, а који у фази развоја Индекса нису предвиђени, али би се могли појавити у будућности, попут нпр. коришћења вештачке интелигенције.

Индикатори у Анексу, иако се тежи њиховом праћењу, не морају нужно бити праћени током целог периода реализације стратегије Стратегије. На пример, нови индикатори би могли бити додати 2027. године, а да то не утиче на обрачун Индекса, али би Анекс и даље пружао додатну слику о положају младих у одређеним сегментима.

2. Извори података

Индекс благостања младих користи разноврсне и поуздане изворе података како би пружио свеобухватан увид у положај младих у Републици Србији. Ови извори укључују:

1. Статистичке податке

Индекс се ослања на званичне податке које прикупља Републички завод за статистику. Ови подаци обухватају кључне демографске информације, статистике о запошљавању, приходима, социјалном статусу и другим релевантним аспектима живота младих. Статистички подаци су неопходни за анализу промена током времена и праћење ефеката политика које се спроводе на националном и локалном нивоу.

2. Административне податке

Подаци прикупљени из ресорних министарстава (пре свега Министарства туризма и омладине), јединица локалних самоуправа и јавних институција (Национална служба за запошљавање, Агенција за привредне регистре, Институт за јавно здравље Србије Др Милан Јовановић Батут, Агенција за квалификације и др.), али и удружења, попут Националне асоцијације практичара омладинског рада (НАПОР). Ови подаци пружају додатни значајни увид у програме и иницијативе усмерене на младе. Они обухватају евиденцију о коришћењу јавних услуга, попут запошљавања, културних активности, доступности простора за младе, укључивања у процесе доношења одлука, рада канцеларија за младе и обухвата омладинског рада. Ови подаци омогућавају анализу имплементације конкретних политика и процену њиховог утицаја на младе.

3. Податке из истраживања положаја и потреба младих

Поред званичних и административних извора, Индекс користи резултате истраживања која се фокусирају на специфичне потребе и изазове младих. Ова истраживања, која Министарство туризма и омладине спроводи на годишњем нивоу, укључују анкете о ставовима младих, њиховим перцепцијама и искуствима у областима образовања,

запошљавања, здравља и друштвене партиципације. Ови подаци омогућавају дубинско разумевање субјективних аспеката живота младих, допуњавајући званичне статистике.

Важно је напоменути да иако се Индекс благостања младих мери и на локалном ниову, одређени подаци се могу добити само за ниво статистичких региона⁶, а не и за ниво градова и општина. У тим ситуацијама, подаци за те улазне показатеље су исти у свим градовима и општинама за дати статистички регион.

Комбиновањем ових извора, Индекс благостања младих пружа свеобухватну и детаљну слику о стању младих у Србији, идентификује кључне области за унапређење и помаже доносиоцима одлука у креирању политика и стратегија које су усмерене на унапређење квалитета живота младих, што је и општи циљ Стратегије за младе 2023-2030.

За сваки појединачни улазни показатељу оквиру Индекса, извори података су јасно наведени у стандардним описима, што обезбеђује транспарентност, једнозначност у прикупљању података и омогућава корисницима водича да разумеју порекло и значај сваког податка.

3. Употреба Индекса благостања младих

Индекс благостања младих је кључни алат за све актере који учествују у стварању бољих услова за младе у Републици Србији. Његова примена прилагођена је потребама министарства, локалних самоуправа, организација цивилног друштва, донатора и корпоративног сектора. На основу прикупљених података, Индекс помаже у доношењу информисаних одлука и усмеравању ресурса ка приоритетним областима.

Министарство туризма и омладине

Министарство користи Индекс благостања младих као додатни механизам за праћење спровођења Стратегије за младе на националном и локалном ниову. У комбинацији са Саветом за младе и годишњим извештајима о спровођењу Акционих планова, Индекс омогућава анализу положаја младих, идентификацију кључних изазова у реализације Стратегије и формулисање одговарајућих политика и програма. Такође, Индекс је користан за планирање будућих акционих планова и ревизију или оптимизацију Стратегије, јер јасно указује на области које захтевају додатне напоре, као И за планирање конкурса за пројекте удружења младих И удружења за младе који треба да допринесу постизању циљева Стратегије за младе.

Остала министарства и државне институције

Индекс благостања младих пружа основу за међусекторску сарадњу и усклађивање политика које утичу на младе. Анализа података из Индекса помаже министарствима и Влади да идентификују потребе младих у областима као што су образовање, запошљавање и здравство, омогућавајући холистички приступ у развоју политика.

Локалне самоуправе

---

⁶ Статистичких региони (NSTJ2) Републике Србије су: Град Београд, Војводина, Шумадија и западна Србија, Јужна и источна Србија и Косово и Метохија. С обзиром од 1999. године Републички завод за статистику не располаже појединим подацима за регион Косово и Метохија, као и да се Истраживање положаја И потреба младих не спроводи у регион Косова и Метохије, ти подаци нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

За локалне самоуправе, Индекс представља кључни извор информација о потребама младих у заједници. На основу података, локалне власти могу боље алоцирати буџет, развити програме и иницијативе, и унапредити рад канцеларија за младе, савета за младе и омладинских простора. Индекс омогућава и праћење учинка локалних политика, као и развој стратегија у складу са националном Стратегијом за младе.

Организације цивилног друштва

Организације цивилног друштва користе податке из Индекса за заговарање побољшања положаја младих. Увид у податке омогућава идентификацију специфичних проблема и циљних група, чиме се подржава развој и имплементација пројеката усмерених на актуелне потребе младих.

Међународни развојни партнери, донатори и корпоративни сектор

Индекс је користан алат за донаторе и корпоративни сектор у идентификацији приоритетних области за улагања. Он помаже у развоју друштвено одговорних иницијатива и процени ефикасности постојећих програма, као и изради вишегодишњих стратегија донатора. Кроз свеобухватан увид у стање младих, Индекс доприноси бољем усмеравању колективних напора свих актера.

4. Механизми за праћење напретка у реализацији Стратегије за младе

Индекс благостања младих омогућава једноставно и транспарентно годишње праћење напретка ка циљевима Стратегије за младе на различитим нивоима за анализу:

А. Увид на нивоу улазних показатеља

Индекс прати вредности улазних показатеља на годишњем нивоу, нормирајући их⁷ на скали од 0 до 1. Нула означава почетно стање и непостојање напретка, док вредност 1 представља испуњење или прекорачење циљаних вредности. Циљане вредности улазних показатеља су задате или Стратегијом за младу или су дефинисане од стране чланова Радне групе, односно истраживача. Из тог разлога је додатно важно истаћи да Индекс благостања младих показује напредак у реализацији Стратегије за младе, али се не може посматрати као прецизни квантификатор степена реализације Стратегије.

Овај увид на нивоу индикатора је посебно важан, јер најдиректније указује на области на које је потребно усмерити пажњу приликом реализације Стратегије за младе.

Сви индикатори се могу сортирати по величини својих нормализованих вредности – колоне “Скор индекса” (по растућој вредности) и индикатори који се нађу на врху представљају области на које је потребно обратити посебну пажњу.

---

⁷ Нормирање путем нормализације на скалу од 0 до 1 је техника у области статистике и аналитике која се користи за скалирање података тако да сви вредности падају у опсег између 0 и 1. Техника се користи када различити показатељи имају различите јединице или редове величине, а потребно је да се сведу на упоредиву скалу.

Додатно, ради прегледности, сви индикатори чије су нормализоване вредности испод 0,2 су аутоматски подешени тако да су њихове вредности обележене црвеном бојом како би се усмерила додатна пажња на њих.

Када се уочи ниска вредност нормиране вредности показатеља, неопходно је да субјекти омладинске политике размотре које мере су дале или нису дале резултат и како унапредити рад у тој области, укључујући све заинтересоване стране и релевантне доносиоце одлука. У овоме се огледа и велики значај Индекса за јединице локалне самоуправе, којима ће сада бити олакшано праћење ефеката активности које имплементирају.

REDNI BROJ	STUBOVI I INDIKATORI	VREDNOST U 2023. GODINI	CILJANA VREDNOST 2030. GODINA	POČETNA VREDNOST	SKOR INDEKSA
1	STUB 1: UNAPREĐEN KVALITET ŽIVOTA MLADIH				
1.7	Stopa mladog stanovništva van radne snage	48.0%	41.0%	47.4%	0.0
1.8	Stopa mladih muškaraca van radne snage	41.6%	38.0%	40.0%	0.0
1.14	Razlike u stopi nezaposlenosti mladih na tržištu rada po regionima	STD.P	0	0.2047	0.0
1.16	Stopa zaposlenost mladih muškaraca na tržištu rada	48.3%	58.0%	48.9%	0.0
1.29	Stopa ranog napuštanja školovanja žena (18-24)	5.9%	0.5%	5.2%	0.0
1.33	Broj preduzetničkih radnji koje su osnovali mladi i koje rade duže od tri godine	13,404	Rast	15,360	0.0
1.36	Udeo mladih koji imaju zbravne osiguranje kao dobro ili osim dobro	0.0%	0.0%	0.0%	0.0

Приказ 4 - Пример сортираних нормализованих вредности улазних показатеља

Сви улазни показатељи су једнозначно везани за Циљеве одрживог развоја и то за најмање два, којима доприносе директно или индиректно. Једноставно, сортирањем колоне ЦОР (примарни) и ЦОР (секундарни) могуће је креирати увид или извештај о томе како показатељи доприносе и реализацији конкретних Циљева одрживог развоја.

Б. Праћење циљева Стратегије за младе

Индекс благостања младих је структуриран у шест стубова који одговарају циљевима Стратегије. Напредак по стубовима оцењује се вредностима од 0 до максималних 25 бодова за први стуб, односно максималних 15 бодова за осталих 5 стубова појединачно. Виши скор указује на виши степен напретка улазних показатеља из датог стуба ка циљаним вредностима, односно ка циљевима Стратегије за младе.

Како би се утврдили посебни циљеви у оквиру Стратегије, на којима је потребно додатно радити, неопходно је сортирати вредности Стубова Индекса благостања младих.

Стуб 1 носи максималних 25 бодова, док стубови 2-6 носе највише 15 бодова. Када се Стубови рангирају, у оквиру језичка “Скор Индекса”, стуб који носи најниже бодова је онај у којем је напредак најнижи.

На пример, уколико Стуб 5 носи вредност 1,65 која је најнижа од свих стубова, посебно је важно обратити пажњу на улазне показатеље у оквиру Стуба 5 (везаног за Циљ 4 Стратегије за младе) у складу са претходно објашњеним кораком - Увидом на нивоу улазних показатеља.

Преглед	Скор
Стуб 5	1.65
Стуб 6	2.20
Стуб 3	2.98
Стуб 4	4.15
Стуб 2	6.00
Стуб 1	8.50

Приказ 5 - Пример сортирања вредности стубова

В. Укупан скор Индекса благостања младих

Укупан скор Индекса благостања младих израчунава се сабирањем скорова свих стубова. Вредности ближе 100 указују на већи напредак појединачни напредак улазних показатеља према циљаним вредностима до 2030. године, односно према циљевима Стратегије. Иако Индекс не квантификује у потпуности остварење Стратегије, он пружа изузетно важне увиде за праћење напретка реализације Стратегије и идентификацију области за унапређење. Како Индекс мери напредак Стратегије до 2030. године, јасно је да у првој години реализацији Стратегије (2023.) треба очекивати и нижи скор Индекса који ће континуирано расти кроз године и тежити вредности 100.

4.1. Индекс благостања младих у служби националних политика

Министарство туризма и омладине обавља и послове који се односе на систем, развој и унапређење омладинске политике, на спровођење националне политике и националне стратегије за младе и на акционе планове и програме. У циљу доношења одлука заснованих на подацима Министарство туризма и омладине реализује следеће активности:

Прикупљање, обрада и анализа података о младима: Министарство туризма и омладине прати и анализира података о различитим аспектима живота младих, укључујући образовање, запошљавање, здравље, социјалну укљученост, учешће у друштвеним процесима и друге релевантне области. Ови подаци служе за израду стратегија и мера и за праћење реализације Стратегије за младе и одређивање приоритета у раду са младима у циљу унапређивања њиховог положаја.

Израда и праћење имплементације стратегија и програма за младе: Министарство развија и спроводи националне стратегије и програме за младе, прати њихов напредак и врши редовну евалуацију ефеката. Циљ је подстицање свести о значају младих и њиховој друштвеној улози кроз спровођење омладинске политике, друштвено оснаживање, промоцију и заштиту интереса младих, потреба младих и могућности за њихово активно учешће у друштву.

Успостављање и одржавање система за праћење напретка младих: Министарство је надлежни државни орган за координацију, развој и унапређење омладинске политике, реализацију Стратегије као документа јавне политике, као и за друге националне планове и програме који се тичу младих. То укључује развијање и имплементацију индекса као што је Индекс благостања младих, који омогућава свеобухватно праћење напретка у реализацији циљева омладинске политике.

Вођење јединствене евиденције омладинских удружења и савеза: Према члану 15. Закона о младима, Министарство води евиденцију омладинских удружења и

савеза. Ова евиденција омогућава организовано и систематско праћење стања у омладинском сектору, спровођење омладинске политике и финансирање програма и пројеката од јавног интереса. Евиденција садржи податке попут назива, седишта и адресе удружења, области њихових циљева, броја чланова (укључујући број чланова узраста од 15 до 30 година) и заступника удружења. Начин вођења и садржај евиденције ближе је одређен Правилником о садржини и начину вођења Јединствене евиденције удружења младих, удружења за младе и њихових савеза⁸, којим се уређује поступак евидентирања удружења и савеза који делују у областима омладинског сектора.

Сарадња са другим државним институцијама и организацијама: Министарство туризма и омладине сарађује са другим институцијама и невладиним организацијама, образовним институцијама, истраживачким центрима и међународним организацијама (као што је Популациони фонд Уједињених нација) како би прикупило и анализирано податке о младима, али и како би спровело релевантне иницијативе и политике за младе.

Извештавање о стању младих: Основ за праћење спровођења Стратегије јесте скуп индикатора који су утврђени на нивоу мера, посебних циљева и општег циља, као и реализованих активности из акционог плана. Квантитативни индикатори прате се кроз податке Републичког завода за статистику, ЕУРОСТАТ-а и других релевантних извора, а квалитативни посебним истраживањима у организацији Министарства туризма и омладине, његових партнера и других организација и институција, укључујући и међународне организације.

Поред података објављених од органа надлежних за послове статистике, податке прикупљају, кроз систем праћења и извештавања, и организације, институције и ресорна министарства која реализују Стратегију и акциони план. Такође, Министарство подржава развој алтернативних мрежа за прикупљање података, као и израду евиденција и умрежавање извора података доступних на локалном нивоу.

За извештавање о напретку у спровођењу Стратегије институционално је надлежно Министарство туризма и омладине и Савет за младе. Радна група за спровођење Стратегије припрема и доставља извештај заснован на праћењу индикатора Савету за младе на усвајање. Ресорна министарства учествују у припреми извештаја за Владу. Ови извештаји користе се за доношење одлука у вези са омладинском политиком.

Подстицање истраживања и иновација у омладинској политици: Министарство подстиче истраживање, иновације и развој нових методологија за праћење положаја младих, укључујући истраживања која могу допринети побољшању стратегија и програма усмерених на младе.

Подршка локалним нивоима властима: Министарство пружа подршку локалним самоуправама у праћењу података о младима и имплементацији омладинских политика на локалном нивоу, чиме се омогућава прецизније планирање и решавање специфичних изазова с којима се млади суочавају на регионалним и локалним нивоима.

---

⁸ Правилником о садржини и начину вођења Јединствене евиденције удружења младих, удружења за младе и њихових савеза („Службени гласник РС”, број 1/12)

4.2. Значај Индекса благостања младих за Министарство туризма и омладине

Министарство туризма и омладине има кључну улогу у обликовању омладинске политике у Србији и осигуравању да политика буде заснована на стварним, прецизним подацима који одражавају потребе и изазове с којима се млади суочавају.

Значај Индекса благостања младих за Министарство туризма и омладине:

Праћење напретка реализације Стратегије за младе: Индекс благостања младих пружа јасну и мерљиву слику напретка ка остваривању циљева Стратегије за младе Републике Србије за период 2023-2030. Овај алат омогућава доношење одлука заснованих на подацима, чиме се унапређује квалитет имплементације стратегије на националном и локалном нивоу.

Свеобухватан приступ: Индекс обједињује широк спектар индикатора који обухватају различите аспекте младих, као што су образовање, запошљавање, здравље, учешће у друштвеним процесима, и сл. Овај композитни приступ омогућава свеобухватан увид у положај младих у Србији, чиме се лакше идентификују области које захтевају додатне напоре.

Оцењивање напретка на националном и локалном нивоу: Индекс се користи за праћење имплементације стратегије на више нивоа – националном и локалном, што омогућава праћење специфичних изазова у различитим регионима и секторским областима.

Подршка доношењу политика заснованим на подацима: Индекс пружа релевантне податке који омогућавају креирање и прилагођавање политика и мера на свим нивоима, усмерених на унапређење квалитета живота младих, чиме се повећава ефикасност и циљаност постојећих програма.

Повећање транспарентности и одговорности: Редовно годишње извештавање о резултатима Индекса благостања младих доприноси већој транспарентности у процесу имплементације Стратегије и омогућава свим заинтересованим странама (влади, организацијама цивилног друштва, младима) да буду боље информисани о постигнућима и изазовима и да своје активности усмеравају у области које захтевају додатне напоре, активности или предузете мере.

Флексибилност за прилагођавање будућим потребама: Индекс је развијен тако да може да се развија и прилагођава у складу са новим потребама и околностима, пружајући тиме флексибилан алат за стално праћење и евалуацију напретка младих.

Подстицање међусекторске координације: Индекс омогућава сарадњу између различитих министарства и институција (образовање, здравство, запошљавање, омладинска политика), чиме доприноси јачању међусекторске координације у реализацији политика и мера за младе.

Промовисање сарадње свих субјеката омладинске политике: Док Стратегија за младе усмерава тематски субјекте омладинске политике, Индекс благостања младих показује у реалном годишњем времену на које теме и области субјекти омладинске политике треба заједно да се фокусирају.

Даља стратешка планирања: Индекс благостања младих је значајна подршка у одлучивању Министарства у даљим процесима израде наредних акционих планова и израда наредне Стратегије, када за то дође време, јер ће јасно указивати на приоритетне области и изазове са којима се млади сусрећу и за које очекују да се решавају, уз увек важну партиципацију младих.

4.3. Улога јединица локалне самоуправе у спровођењу омладинске политике и значај Индекса благостања младих на локалном нивоу

Јединице локалне самоуправе имају кључну улогу у спровођењу омладинске политике на локалном нивоу. Ради обезбеђивања услова за активно укључивање младих у живот и рад друштвене заједнице, оснаживања младих, пружања подршке организовању различитих друштвених активности младих, учењу и креативном испољавању потреба младих, јединица локалне самоуправе може, у оквиру својих овлашћења, потреба и могућности, основати канцеларију за младе. Ове активности реализују се у складу са Стратегијом и локалним акционим плановима за младе.

Канцеларија за младе финансира се из буџета јединице локалне самоуправе, као и из других извора, у складу са законом.

Јединице локалне самоуправе обезбеђују финансирање програма, пројеката и активности значајних за младе у областима образовања, запошљавања, културе, спорта, здравља, активног учешћа и волонтирања, у складу са својим интересима, потребама и економским могућностима. Такође, подстичу активно учешће младих у процесима доношења одлука и иницијативама важним за локалну заједницу. Сарадњом са удружењима младих и удружењима за младе и неформалним групама, јединице локалне самоуправе пружају подршку у реализацији активности и укључивању младих у креирање омладинских политика.

Праћењем положаја младих и анализом прикупљених података, јединице локалне самоуправе унапређују своје програме и мере, док кроз сарадњу са националним и међународним актерима раде на даљем побољшању услова за младе. На овај начин, јединице локалне самоуправе осигуравају развој и укључивање младих у друштвене процесе. Праћење Индекса благостања младих на локалном нивоу вишеструко је значајно, а предности и користи мерења Индекса благостања младих за локални ниво су:

- А. Свеобухватан приступ:** Индекс обједињује широк спектар индикатора који обухватају различите аспекте живота младих, као што су образовање, запошљавање, здравље, учешће у друштвеним процесима, и сл. Овај композитни приступ омогућава свеобухватан увид у положај и потребе младих у Србији, чиме се лакше идентификују области које захтевају додатне напоре.
- Б. Једноставност комуникације:** Агрегирани подаци у облику једног индекса олакшавају комуникацију са и између доносилаца одлука, медијима и јавношћу.
- В. Праћење напретка Стратегије и на локалном нивоу:** Индекс омогућава континуирано праћење напретка у спровођењу Стратегије за младе, како на националном тако и на локалном нивоу. Редовна мерења индекса пружају податке о томе које мере и програми дају резултате, а где су потребне додатне

интервенције. Ово омогућава дугорочну евалуацију и унапређење стратегија и акционих планова.

- Г. **Идентификација приоритета:** Анализа вредности индекса помаже у утврђивању које области захтевају приоритетне активности. На пример, ако је индекс у области запошљавања низак, локалне власти могу усмерити ресурсе на програме подршке запошљавању младих. Ово омогућава ефикаснију расподелу буџетских средстава и ресурса, усмерену ка најважнијим проблемима младих.
- Д. **Подстицање међусекторске сарадње на локалном нивоу:** Индекс подстиче сарадњу различитих сектора на локалном нивоу, као што су образовање, здравство, запошљавање и култура. Кроз заједнички рад на прикупљању података и развоју политика, сектори могу развити синергијске програме који се баве проблемима младих на интегрисан начин. То доприноси стварању холистичког приступа решавању изазова са којима се млади суочавају. Донатори и корпоративни сектор могу на локалном нивоу лакше проценити где да усмере подршку младима.
- Е. **Подршка доношењу одлука и локалних стратегија:** Представници ЈЛС могу користити индекс као алат за доношење одлука и подршку израде локалне стратегија, како би она у потпуности пратила националну Стратегију. Такође, развијени индикатори могу бити од помоћи за израду локалне стратегије.
- Ж. **Транспарентност и одговорност:** Редовно објављивање резултата индекса повећава транспарентност рада локалних власти у области омладинске политике. На тај начин грађани, млади и невладине организације могу јасно видети напредак и постигнућа, што додатно подстиче одговорност локалних власти према младима. Транспарентност такође доприноси јачању поверења између младих и институција.
- З. **Релативна упоредивост са националним и локалним нивоом:** Индекс благостања младих омогућава релативно поређење између различитих локалних самоуправа и националног, које се не може сматрати директним поређењем услед различитих циљаних вредности. Ова релативна упоредивост ипак омогућава идентификацију најбољих пракси и размену искустава између различитих јединица локалне самоуправе. Такође, поређење резултата може подстаћи позитивну конкуренцију и већу мотивацију за унапређење омладинске политике.
- И. **Подстицање развоја и унапређења квалитета живота младих (циљ Стратегије за младе):** Кроз анализу и коришћење података индекса, локалне власти могу имплементирати политике које директно доприносе унапређењу квалитета живота младих.

4.4. Локалне самоуправе укључене у праћење Индекса благостања младих

Након разматрања у оквиру Радне групе, консензусом је договорено да се Индекс благостања младих пилотира и тренутно прати у следећим јединицама локалне самоуправе:

- Градови: **Лесковац, Суботица, Сремска Митровица, Нови Пазар, Шабац, Ужице, Чачак, Ниш, Крагујевац, Зајечар, Врање.**
- Општине: **Прибој, Књажевац, Свилајнац, Сечањ.**
- Београд: **градске општине Обреновац и Палилула.**

Ове јединице локалне самоуправе одабране су према критеријумима који осигуравају регионалну заступљеност и релевантност.

Критеријуми за избор јединица локалне самоуправе били су:

Географски положај: Критеријум географског положаја има циљ да обезбеди равномерну територијалну заступљеност у оквиру пројекта. На основу овог критеријума, предложено је да се одабере одређени број ЈЛС из различитих региона Србије како би се обезбедила регионална разноврсност и омогућило да све области буду адекватно заступљене.

Број становника: Овај критеријум узима у обзир величину популације сваке ЈЛС, чиме се осигурава да изабране ЈЛС обухвате и веће и мање заједнице. Тиме се постиже баланс између различитих демографских профила, чиме се доприноси инклузивности и релевантности резултата пројекта за ширу популацију.

Активност Канцеларије за младе: Активност локалне Канцеларије за младе представља важан показатељ капацитета и посвећености ЈЛС раду са младима. У овом критеријуму се посматра постојање И оцењује степен ангажовања Канцеларије за младе кроз организацију активности, програме и пројекте који су усмерени на подршку младима.

Развијеност: Развијеност јединице локалне самоуправе односи се на категорије развијености јединица локалне самоуправе⁹, односно на економску, социјалну и инфраструктурну развијеност локалних заједница, како би се идентификовале специфичне потребе и изазови у раду са младима у различитим контекстима, укључујући развијеније јединице локалне самоуправе и оне мање развијене, које припадају трећој и четвртој категорији развијености.

5. Методологија и стандардни описи индикатора

На националном нивоу, Индекс благостања младих састоји се од 109 индикатора, груписаних у шест стубова. Преглед броја улазних индикатора по стубовима пружа детаљан увид у расподелу показатеља.

5.1. Дефиниција улазних показатеља

Улазни показатељ представља појединачни показатељ који чини основу за обрачун вредности Индекса благостања младих. Он се дефинише као забележена вредност у

⁹ Уредба о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2014. годину, („Службени гласник РС“, бр. 104/2014.)

конкретној години, изражена у апсолутном износу у одговарајућој јединици мере. Вредности улазних показатеља нису међусобно упоредиве због различитих јединица и природе мерења, већ су упоредиве само кроз временски период (по годинама) и у односу на циљне вредности дефинисане Стратегијом за младе.

Како би се омогућило њихово укључивање у свеобухватну анализу, вредности улазних показатеља пролазе кроз процес нормализације. Нормализација трансформише податке различитих јединица мере или распона вредности на заједничкој скали од 0 до 1, омогућавајући њихово поређење и интеграцију у обрачун укупног скорa Индекса.

За сваки улазни показатељ, дефинисано је да ли је он задат кроз Стратегију за младе или додат на предлог Радне групе или истраживача. Такође, за сваки индикатор је дефинисан његов тренд, односно да ли је пожељно да индикатор расте (попут нпр. стопа запосленост младих жена на тржишту рада) или да он опада, попут нпр. стопа младих у НЕЕТ положају.

За сваки улазни показатељ дефинисан је стандардни опис индикатора који укључује:

- ✓ повезаност са Стратегијом за младе,
- ✓ повезаност са Циљевима одрживог развоја,
- ✓ детаљан опис индикатора,
- ✓ јединицу мере,
- ✓ тип податка,
- ✓ период објављивања,
- ✓ институцију /организацију као извор података.

На основу ових описа, од релевантних институција односно ималаца података се траже подаци за одговарајућу календарску годину за све улазне показатеље, за национални и локални ниво. Добијени подаци се према претходно наведеној методологији нормализују, чиме се израчунава скор улазног показатеља, који се креће између 0 и 1.

Анализа резултата и приоритети

При анализи скорa Индекса благостања младих, приоритет треба ставити на показатеље са ниским скором како би се идентификовала подручја која захтевају додатне напоре у имплементацији Стратегије за младе.

Сврха и разноликост индикатора

Индекс благостања младих не мери директно проценат реализације Стратегије за младе, већ пружа ширу слику напретка у областима које Стратегија покрива.

Индекс комбинује различите показатеље како би пружио свеобухватан преглед благостања младих, али не мери директно успех у спровођењу појединачних активности Стратегије.

Улазни показатељи који се користе за израчунавање индекса често имају различите природе (квантитативни, квалитативни, релативни, апсолутни) и мере различите аспекте живота младих, попут образовања, запошљавања, здравља, партиципације и других димензија.

Ова разноликост чини индекс корисним за праћење општег напретка.

Типове података, осим на квантитативне, квалитативне, релативне и апсолутне, можемо поделити и на:

Статистичке податке – На пример, стопа ризика од сиромаштва или социјалне искључености младих нормализује се формулом:

$$\text{скор индикатора} = \frac{\text{вредност у години мерења} - \text{почетна вредност}}{\text{циљана вредност} - \text{почетна вредност}}$$

Ова формула пружа увид у напредак ка остварењу тог циља.

Истраживања ставова – На пример, Удео младих који се рекреативно бави спортом током недеље мери се кроз Истраживање положаја и потреба младих, а вредности могу значајно варирати из године у годину.

Показатељи раста или пада – На пример, број социјалних предузећа основаних од стране младих (18–30 година) на одређени датум мери се на основу промене:

- где се додељује скор индикатора 1 за раст,
- скор индикатора 0 за пад,
- скор индикатора 0,5 за стагнацију.

Због разноликости у природи и типу индикатора, Индекс благостања младих не треба посматрати као процентуалну квантификацију реализације Стратегије за младе, већ као алат за праћење њеног напретка и идентификацију кључних области за унапређење.

1. Основни концепт и структура Индекса

Индекс благостања младих је сложен показатељ развијен за праћење различитих аспеката квалитета живота младих у Србији. Организован је кроз шест тематских стубова, који обухватају циљеве Стратегије за младе и кључне аспекте омладинске политике:

- Унапређен квалитет живота младих.
- Стандардизован омладински рад и неформално образовање.
- Функционалност просторних капацитета за омладинске политике.
- Активно учешће младих у друштву.
- Могућности и подстицаји за економско и социјално осамостаљивање.
- Добро здравље, безбедно окружење и социјално благостање младих.

Сваки стуб је даље подељен на индикаторе који квантификују специфичне аспекте живота младих, као што су стопа запослености, стопа ризика од сиромаштва или учешће у образовним програмима.

2. Дефиниција индикатора

- Индикатори су квантитативни показатељи који мере напредак ка остварењу циљаних вредности, односно реализацији циљева Стратегије за младе (2023–2030).
- Сваки индикатор садржи следеће елементе:

- Почетну вредност (основа за мерење напретка).
- Циљану вредност за 2030. годину.
- Вредност за текућу годину (нпр. 2023).
- Израчунати скор индикатора (нормализован између 0 и 1).
- Релативну промену која показује напредак или назадовање.

3. Нормализација

- Нормализација вредности:
  - Вредности индикатора су стандардизоване на скали од 0 до 1, где:
    - 0 представља почетно стање (нпр. нижи резултат или лошији положај младих).
    - 1 означава постизање циљане вредности предвиђене Стратегијом.

Када се вредност индикатора нормализује, добијамо скор индикатора или нормализовану вредност улазног индикатора.

4. Агрегација резултата

- Скор стуба:
  - Сабирањем резултата индикатора унутар једног стуба и множењем те суме пондером индикатора у стубу добија се скор стуба.
  - Ово омогућава праћење напретка по стубовима ка реализацији циљева Стратегије.
- Укупан скор индекса:
  - Укупан резултат Индекса се добија сабирањем резултата свих шест стубова.
  - Максимални могући скор Индекса је 100, што би означило одличан напредак ка постизању циљева. Ипак, треба имати у виду да су Стратегије документи који дефинишу стање ка којем се теже, а ретко стање које је могуће постићи.

5.2. Методологија обрачуна скорa Индекса благостања младих

Корак 1: Нормализација скорa индикатора

За сваки индикатор, забележена годишња вредност индикатора се процесом нормализације трансформише у резултат на скали од 0 до 1 према формули:

$$\text{скор индикатора} = \frac{\text{вредност у години мерења} - \text{почетна вредност}}{\text{циљана вредност} - \text{почетна вредност}}$$

- Ако је тренутна вредност изнад циљане вредности, скор индикатора се заокружује на 1.
- Ако је тренутна вредност испод почетне вредности, скор је 0.

Корак 2: Одређивање пондера индикатора у оквиру стуба

Унутар сваког стуба, сви индикатори имају једнаку максималну тежину при обрачуну укупног резултата стуба. Пондер се рачуна на следећи начин:

$$\text{пондери индикатора у стубу} = \frac{\text{максималан скор стуба}}{\text{укупан број индикатора у стубу}}$$

- Максимални скор стуба: Дефинисан је унапред (нпр. Стуб 1 има максималан скор од 25, док стубови 2-6 имају максималан скор 15).
- Број индикатора у стубу: Укупан број мерних индикатора унутар тог стуба.

Корак 3: Обрачун укупног скорa стуба

Укупан скор стуба добија се сабирањем свих скорова индикатора унутар стуба, за које су подаци доступни у години мерења, и множењем пондерисаним скором индикатора у том стубу:

$$\text{пондерисани скор индикатора} = \text{скор индикатора} * \text{пондер индикатора}$$

$$\text{укупан скор стуба} = \text{пондер индикатора у стубу} * \sum \text{скорова индикатора у стубу}$$

Корак 4: Укупан скор Индекса

Укупан скор Индекса благостања младих рачуна се сабирањем скорова за свих 6 стубова, при чему минимални скор Индекса може бити 0, а максимални скор Индекса може бити 100.

$$\text{Укупан скор индекса} = \sum \text{укупан скор стуба}$$

5.3. Преглед стандардних описа улазних показатеља

Ради једнозначног мерења Индекса благостања младих кроз године, у Анексима Водича је дат преглед стандардних описа улазних показатеља за национални и локални ниво.

Циљ стандардних описа индикатора је да се подаци прикупљају на јединствен и једнозначан начин кроз године или да се, у случају промене начина обрачуна или методологије, то забележи у стандардни опис тог индикатора, уз навођење измене и датума измене.

6. О развоју Индекса благостања младих

Евалуација Националне стратегије за младе за период 2015–2025¹⁰, укључујући ех-пост и ех-анте анализе, као и консултације са младима и другим актерима омладинске политике (округли столови, фокус групе), указала је на потребу за унапређењем система прикупљања података о младима на свим нивоима власти и побољшањем процеса извештавања о реализацији активности предвиђених Стратегијом и акционим плановима.

Кључне препоруке из ех-пост анализе односе се на потребу да се дефинишу реални индикатори за праћење активности, резултата и стратешких циљева, укључујући почетне и циљане вредности. Индикатори треба да буду усклађени са европским, националним и локалним системима прикупљања података. Такође, треба побољшати систем извештавања, омогућити редовно праћење и евалуацију, као и унапредити сарадњу између сектора, која је идентификована као недовољно развијена.

Као резултат ових налаза, развој Индекса благостања младих предвиђен је Стратегијом за младе у Републици Србији за период 2023–2030. године и Акционим планом за период 2023–2025. године. Идеја о његовом развоју, као потреби, а користећи постојећа искуства у развоју сличних индекса, започета је 2021. године. Средином 2022. године, кроз координацију тадашњег Министарства омладине и спорта, Популационог фонда УН у Србији (УНФПА) и Фондације Ана и Владе Дивац, која је од 2016. године мерила Индекс партиципације младих на Западном Балкану и у Турској, активности на развоју Индекса благостања младих су интензивирани.

Након формирања новог министарства 26. октобра 2022. године – Министарства туризма и омладине, министар Хусеин Мемич је 7. фебруара 2023. формирао Радну групу за израду сложеног Индекса благостања младих, која је током 2023. године анализирала предложене индикаторе истраживача Фондације Ана и Владе Дивац и кроз процес тестирања индикатора потврдила изворе података или идентификовала изазове у њиховом прикупљању.

Пред крај 2023. године, прикупљени су подаци за 2022. годину, који служе као почетне вредности за израчунавање скорца Индекса благостања младих. Мандат Радне групе је 21. децембра 2023. године продужен до 2024. године. Радна група је до маја 2024. године додатно модификовала индикаторе и предложила циљане вредности по индикаторима до 2030. године.

---

¹⁰ Евалуација стратегије се односи на период 2015. до 2020. године.

Паралелно са радом Радне групе, Министарство туризма и омладине, Популациони фонд УН у Србији и Фондација Ана и Владе Дивац организовали су два дводневна радна састанка са представницима канцеларија за младе и јединица локалних самоуправа како би представили значај Индекса, дефинисали циљане вредности за локални ниво и унапредили прикупљање података кроз развој стандардних описа индикатора.

Слика 1 - Састанак Радне групе у Палати Србија

Мандат Радне групе завршен је у мају 2024. године, када су Министарство туризма и омладине, Популациони фонд УН у Србији и Фондација Ана и Владе Дивац наставили прикупљање података и финализацију Индекса благостања младих, укључујући прво мерење за 2023. годину.

Слика 2 - Дводневни радни састанак са представницима и представницама Канцеларија за младе и јединицама локалне самоуправе

Закључак

Индекс благостања младих представља кључни алат за праћење напретка у остваривању циљева Стратегије за младе у Републици Србији за период 2023–2030. године. Његова примена омогућава анализу и оцену положаја младих по циљевима и областима дефинисаним у Стратегији за младе у Републици Србији за период 2023–2030. године.

Кроз шест стубова, Индекс обухвата различите аспекте омладинске политике, попут стандардизације омладинског рада, унапређења просторних капацитета, подстицања активног учешћа младих и омогућавања равноправних прилика за њихов развој. Помоћу улазних индикатора, који су нормализовани на скали од 0 до 1, могуће је једноставно и транспарентно пратити напредак у овим областима. Анекс Индекса омогућава додатно осветљавање специфичних тема које нису део главног скорa, али су од значаја за младе.

Једна од главних предности Индекса јесте његова флексибилност и прилагодљивост будућим потребама. Министарства, локалне самоуправе, организације цивилног друштва и донатори могу користити податке из Индекса за доношење информисаних одлука, планирање ресурса и усмеравање активности. Транспарентност резултата додатно подстиче одговорност свих актера у процесу спровођења омладинске политике.

Важност Индекса се огледа и у подстицању међусекторске сарадње, која је кључна за унапређење положаја младих и квалитета живота младих у Републици Србији. Кроз координацију министарстава, локалних власти и цивилног сектора, омогућава се развој синергијских програма и иницијатива који директно доприносе унапређењу квалитета живота младих. Посебан значај има за локалне самоуправе, којима пружа детаљан преглед потреба младих у њиховим заједницама, омогућавајући боље планирање буџета и ресурса.

Јединствен у свом развоју, Индекс благостања младих представља иновативан и свеобухватан приступ у годишњем праћењу положаја младих и реализацији Стратегије за младе на националном и локалном нивоу. Његова примена доприноси не само ефикаснијем спровођењу политика, већ и унапређењу живота младих генерација у Србији, обезбеђујући услове за њихов развој и активно учешће у друштву.

Чланови Радне групе и сарадници на развоју Индекса благостања младих

Захваљујемо се свим члановима и чланицама Радне групе за развој сложеног Индекса благостања младих, као и другим сарадницима који су били укључени у развој Индекса благостања младих:

Чланови и чланице Радне групе за израду сложеног Индекса благостања младих	Институција/организација
Ивана Антонијевић	Министарство туризма и омладине
Милица Ковачевић	Министарство туризма и омладине
Ивана Чворовић Плавшић	Агенција за квалификације
Софија Каралић	Агенција за квалификације
Нивес Чулић	Агенција за привредне регистре
Кристина Булатовић	Агенција за привредне регистре
Срђан Митровић	Фондација Ана и Владе Дивац
Мирјана Миросављевић Бобић	Фондација Ана и Владе Дивац
др Весна Фабиан	Канцеларија за дуално образовање и национални оквир квалификација
Милица Борјанић	Кровна организација младих Србије
Миља Здравковић	Кровна организација младих Србије
Емилија Миленковић	Кровна организација младих Србије
Марија Томић	Министарство државне управе и локалне самоуправе
Милена Бићанин	Министарство информисања и телекомуникација
Вук Радуловић	Министарство културе
Владимир Радовановић	Министарство науке, технолошког развоја и иновација
Вукашин Гроздић	Министарство науке, технолошког развоја и иновација
Јелица Ристић-Ћировић	Министарство просвете
Уна Павловић	Министарство спорта
Петра Кукић	Министарство унутрашњих послова
Мирослав Радовановић	Министарство унутрашњих послова
Милан Цветков	Министарство за бригу о породици и демографију
Милева Тодоровић	Министарство за европске интеграције
Александар Радосављевић	Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог
Бошко Латковић	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања
др Славица Јевтић	Министарство здравља
Марија Ђуровић	Национална асоцијација Канцеларија за младе
Марко Вуколић	Национална асоцијација Канцеларија за младе

Јелена Стојановић	Национална асоцијација практичара/ки омладинског рада
Недељка Ивошевић	Национална асоцијација практичара/ки омладинског рада
Јелена Кљајић	Национална служба за запошљавање
Вукашин Гроздановић	ОПЕНС
Винко Бурнаћ	Покрајински секретаријат за спорт и омладину
Невена Шовић	Популациони фонд Уједињених нација УНФПА
Никола Крижник	Републички завод за статистику Србије
Мирјана Новаковић	Републички завод за статистику Србије
Петар Ђорић	Републички завод за статистику Србије
Оливера Драшко	Савез извиђача Србије
Нина Чехов	Стална конференција градова и општина
Маја Кнежевић Ромчевић	Стална конференција градова и општина

Сарадници и заменици на састанцима Радне групе	Институција/организација
Емир Бихорац	Министарство туризма и омладине
Ведрана Перовић	Министарство туризма и омладине
Александар Радовановић	Министарство туризма и омладине
Марија Ивковић Тркуља	Министарство туризма и омладине
Вања Ракић	Кровна организација младих Србије
Катарина Јевтић	Министарство науке, технолошког развоја и иновација
Емилија Панић	Министарство спорта
Барбара Моторов	Министарство унутрашњих послова
Јелена Караћ	ОПЕНС
Марко Петровић	Савез извиђача Србије

Коруководиоци Радне групе	Институција/организација
Снежана Клашња	Министарство туризма и омладине
Иван Миловановић	Популациони фонд Уједињених нација УНФПА
Жељко Митковски	Фондација Ана и Владе Дивац

Представници и представнице локалних самоуправа и канцеларија за младе	Јединица локалне самоуправе
Аљоша Симић	Књажевац
Марко Марковић	Књажевац
Марија Ђоковић	Крагујевац
Снежана Славујац	Крагујевац
Александар Стојановић	Лесковац
Стефан Китановић	Лесковац
Бојана Пејчић	Ниш

Данило Ђокић	Ниш
Марио Цекић	Ниш
Џемалудин Паучинац	Нови Пазар
Тарик Рупић	Нови Пазар
Борис Богдановски	Обреновац, Београд
Огњен Милосављевић	Обреновац, Београд
Александар Караџић	Палилула, Београд
Софија Обрадовић	Прибој
Мирјана Јањић	Шабац
Анђела Мијат	Сечњ
Биљана Матић	Сремска Митровица
Марија Маричић	Ужице
Лука Трајковић	Врање
Миа Вукић Витомировић	Зајечар

Слика 3 - Дводневни радни састанак са представницима и представницама Канцеларија за младе и јединицама локалне самоуправе и члановима и чланицама Радне групе за израду сложеног Индекса благостања младих

Анекси

1. Стандардни описи индикатора за национални ниво
2. Стандардни описи индикатора за локални ниво
3. Листа индикатора за национали ниво
4. Листа индикатора за локални ниво

